

Synyp jetekshisiniń tárbie jumysy biryńǵaı uıymdastyrýshalyq jáne pedagogıkalyq mindetterdi sheshýdi qarastyrady. Ol oqýshynyń jan-jaqty nátijecti damýyn, saǵan sáıkes tárbie mindetterin sheshýdiń formalary men tásilderin tańdap jáne júzege asyrýdy qamtamasyz etedi. Ol negizinen 3 baǵytta júzege asady.

1. Oqýshyǵa tikeleı yqpал jasaý:

- Onyń dara damý ereksheigin, qyzyǵýshylyǵyn, qorshaǵan ortasyn tanyp bilý;
- Tárbie yqpалyn aldyn ala boljaý, jobalaý;
- Jeke dara jáne ujymdyq jumysta tárbie formalary men tásilderin júzege asyrý;
- Tárbie yqpалynyń nátijectisine taldaý júrgizý.

2. Tárbieleý ortasyna jaǵdaı týdyrý

Oqýshylar ujymyn qalyptastyrý;

1. Onda jaǵymdy kónil-kúıdi qalyptastyrý;
2. Oqýshylardy áleýmettik áreketke qatystyrý;

3. Oqýshylardyń ózin-ózi basqarýyn damytý.

3. Balanyń áleýmettik qatynasyna yqpal etetin ár túrli sýbьektilerge kómektesý, baqylaý jasaý:

- otbasyna áleýmettik qoldaý kórsetý;
- muǵalimder ujymynyń ózara pedagogıkalyq áreketine qoldaý kórsetý ;
- buqaralyq aqparat quraldarynyń balaǵa yqpalyn baqylaý;
- mektepten tys tárбие mekemelerimen ózara birlesken is- qımyl jasaý.

Synyp jetekshisiniń tárбие jumysynyń maqsatyn anyqtaýy

Pedagogıka ǵylymynda tárбие jumysynyń maqsatyn anyqtaý negizgi máseleniń biri. Sebebi, qandaıda bolmasyn áreketiń túri, maqsatqa sáıkes týyndaıdy. Maqsat bolmasa, áreket te bolmaıdy.

Synyp jetekshisiniń oqýshylardy tanyp bilý joldary

Búgingi aqıqat ómirdegi qarqyndy reformalaý jaǵdaıy mektep muǵalimderiniń oqýshynyń jeke tulǵasy men oqýshylar ujymynyń erekshelikterin zertteýdiń, sanyń negizinde tárbie protsesiniń nátijesin, tiimdiligin arttırýdyń ǵylymı- pedagogıkalyq jáne psıhologııalyq ádistemesin tanyp bilýge birshama qyzyǵyshylyǵyn tıdyryp otyr. Onyń sebebi, birinshiden, jańa jaǵdaıǵa saı balalar men ata-analardyń kózqarastarynyń ózgeriı , bizdiń eldegi jáne álemdegi bolyp jatqan qarqyndy damý jaǵdaıdy, qoǵamnyń qundylyq baǵdarynyń jańa sıpatqa ie bolýy, soǵan saıkes mekteptegi oqý jáne tárbie jumystarynyń strategııasy jáne taktıkasynyń mazmunynyń jańarýy, jastardyń minez-qulqy men áreketterinde keıbir keleńsiz qubylystyń pайda bolýy áser etýde. Mundaı jaǵdaı balalardyń damýy men tárbiesin qazirgi aqıqat ómirmen baılanystyra qarastırýdy mindetteıdi.

Ekinshiden, qoǵamnyń búgingi jańa sıpatqa ie bolý jaǵdaıynda ómir súrip jatqan balalar ózgeshe bir kúı keshýde. Ol, bir jaǵdaıda úlkendır aldynda ózderiniń tuıyqtylyǵymen áser qaldyrsa, iaǵni ata-analary men ustazdary aldanda bir, al jeke nemese joldastary ortasynda basqa minezde bolyp kórinýge tyrysady.

Sondyqtan, qazirgi mektep muǵaliminiń qorjynynda oqýshynyń jeke tulǵasy jáne oqýshylar ujymyn zertteýdiń jan-jaqty baı ǵylymı ádistemesi jınaqtalǵan. Olar: pedagogıkalyq, sotsiologııalyq, etikalyq t.s.s. bolyp keledi.

Synypty jańadan qabyldap alǵannan keıin, onyń jetekshisi zertteýdi oqýshylardyń qujattarymen tanysýdan bastaıdy. Oqýshylarǵa jazylǵan minezdemeler, jyldyq baǵa qorytyndylary, synyp jınalystarynyń hattamalary, densaılyqtaryna qatysty anyqtamalarmen tolyq tanysyp, ózinen burynǵy jetekshilik etken nemese bastaıysh synyp muǵaliminen ár bir oqýshy týraly tolyq málimet alady.

Oqýshynyń jeke basyn jáne synyp ujymyn tanyp bilýge bolady. Zertteý jumysyn uıymdastırýǵa baılanysty qandaı pedagogıkalyq talaptar qalyptasqan:

1. Zertteýdi bastamas buryn, eń aldymen onyń maqsatyn anyqtaı.
2. Zertteý barysynda onyń jospary qurylyp, júıeligin qamtamasyz etý.

3. Zertteýdi oqýshynyń ómiri men túrli áreketiniń tabıǵı jaǵdaıynda júrgizý.
4. Zertteý jumystarynyń barysynda nysananyń jarııalyǵyn boldyrmaý.
5. Zertteý jumysyn uıymdastyrý men nátijesiniń obʼektivtik jaǵdaılaryn qamtamasyz etýde ártúrli tásilderdi pайдаланы.
6. Zertteý barysynda oqýshynyń jeke basynyń minez-qulyq erekshelekterin jan-jaqty tanyp bilýdi qamtamasyz etý.
7. Zertteý barysynda jazba jáne taldaý jumystaryn únemi atqarý.
8. Zertteý jumystarynyń nátijesine qorytyndy jasaý, oqýshylarǵa psıhologııalyq minezdeme jazýdy ádetke aınaldyrý.

Zertteý jumystary barysynda atalǵan talaptardyń oryndalýyn qadaǵalaý, ony nátiжели uıymdastyrýdyń bastı sharty. Zertteý jumysy uzaq jáne kúrdeli protsess. Mundaı jaǵdaıda synyp jetekshilerinen pedagogıkalyq- psıhologııalyq bilimderdi tereń meńgerýdi, zertteý jumystaryn shyǵarmashylyqpen uıymdastyrýdy ári olardan tózimdilikti qajet etedi.

Synyp jetekshisiniń tárbie jospary

Synyp jetekshisiniń tárbie jospary- mindetti pedagogıkalyq qujat. Jospar oqýshylar ujymynyń qalypty damýyna maqsatty jáne júñeli túrde yqpал etedi, tárbie mindetterin durys uıymdastyrýǵa múmkindik týǵyzady. Jospar bolmaǵan jaǵdaıda tárbie protsesinde kóp qıynshylyqtar týady.

Jospar- tárbie jumysynyń aǵnasy. Ol synyp jetekshisi men oqýshylar ujymynyń birlese atqaratyn jumysyn aıqyndaıdy. Synyp jetekshisiniń tárbie josparyndaǵy onyń maqsat- mindetteri jáne mazmunymen tanysý barysynda, belgili bir synypaǵy oqýshylardyń tárbielik deńgeıiniń sapasyn, adamgershilik qasıetterin, qyzyǵýshylyǵy men jeke bastarynyń kemshiligin t.b. qasıetterin baıqaýǵa bolady. Ol úshin tárbie jospary obʼektivtik turǵyda synypaǵy oqýshylardyń naqtyly jaǵdaıların eskere otyryp jasalýy tiis. Sonda ǵana mektep oqýshylaryn tárbieleý qoǵamnyń talabyna saı nátijecti júrgiziledi.

Mekteptegi synyp jetekshisiniń tájiribesinde oqýshylardyń qabileti men qyzyǵýyn, jeke basynyń erekshelikteri men suranystaryn eskermey, ústirt jasalatyn josparlar kóp kezdesedi. Sandaı-aq tárbie josparlaryn bir-birinen kóshirip alatyn nemese bıylǵy josparyn kelesi jyly qaıta kóshirip qoıa salatyn synyp jetekshiler kóptiń qasy.

Tárbie jospary – synyp jetekshisiniń shyǵarmashylyq zerthanasy.

Olaı degenimiz, jospar bir kúnniń nemese bir oqý jylynyń nátijecti emes. Bala tárbiesi qıyn bolsa, ony qoǵamnyń, jeke tulǵanyń jeke tulǵanyń talabymen ushtastyra qurý – odan da qıyn týǵyzady. Mundaı jaǵdaıda synyp jetekshisinen erinbey, talmaı uzaq merzimde zertteý jumystaryn júrgizýdi qajet etedi.

Jospar jarty jylǵa nemese toqsanǵa arnap jasalady. Tájiribeli synyp jetekshisi toqsandyq jospardan, aılyq jáne aptalyq jospar quryp alady. Bulaı jumys jasaý jospardyń ikemdiligi men tiimdiligin arttyrady.

Tárbie josparynyń úlgisi

1. Synyp jaıly málimet: synyp, synyp belsendileri, balalardyń tártibi, densaýlyǵy, sabaq úlgerimi, qabiletti, olardyń ata-analary, belgili bir uıymǵa qatysy, qoǵamdyq tapsyrmasy, turǵylyqty meken- jaıy týraly qysqasha sıpattama beriledi.

2. Ótken oqý jylyna saı atqarylǵan tárbielik sharalardyń nátijectisine qysqasha taldaý.

3. Jańa oqý jylyna saı belgilengen tárbie jumysynyń maqsaty men mindetterin anyqtaý.

1. Synyp ujymyn uıymdastyry: (formasy- synyp saǵaty), taqyryptyq áńgimeler, saıası habarlama, oqyrmandar konferentsıasy, pikirtalas, suraq-jaýap keshi, olimpiada, kónildiler men tapqyrlar klýby, eńbekke qatysty ister, sporttyq jáne mádeni sharalar, kezdesýler, buqaralyq sharalar jatady.

2. Bul baǵytta synypqa qatysty uıymdastyry sharalary belgilenedi (Uıymdastyry formasy- synyp jinalysy). Onda oqýshylardyń oqý, tárbie jáne qoǵamdyq pайдaly isterine qatysty ujymdyq sharalardy josparlaý, olardy uıymdastyry jumystary kórsetiledi. Oqýshylardyń ózin-ózi basqarý uıymdaryna qatysty synyp jinalysynyń taqyrybyn, olardyń kún tártibin belgileıdi, synyp jetekshisi ár túrli úıirmeler men klýbtar jumysynyń taqyrybyn josparǵa kirgize otyra: kómek kórsetý, aqyl-keńes berý olarǵa óziniń tikeleı qatynasyn kórsetedi.

3. Sol synypta isteıtin barlyq pán muǵalimderi, pándik úıirmeleriniń jetekshilerimen baılanys ornatyp, olardyń josparlaýynda oqý- tárbie jumystaryna arnalǵan buqaralyq sharalary belgilenip, ózara jaýapkershilikteri anyqtalady, ózara árektteri kórsetiledi.

4. Otbası men jurtshylyqpen jumys: oqýshylardyń ata-analarymen baılanys ornatý, ata-analar lektorıasynyń taqyryptaryn belgileý. Mektep ata-analar komitetiniń josparynan: ata-analar jinalysynyń taqyrybyn, merzimin, olardyń otyrystaryn , sharalardy óziniń josparynda kórsete otyryp, olardyń ózara baılanysyn qamtamasyz etý sekildi jumystar belgilenedi.

5. Jeke oqýshymen jumys: bul bólimde synyptaǵy кейbir oqýshynyń sabaq úlgerimine, tártibine qatysty, onyń qabiletin shyńdaǵa saı jumystardyń túrleri kiredi.

Synyp jaıly málimet, ótken oqý jylynda atqarylǵan tárbie jumystarynyń nátiyesine taldaý, jańa oqý jylyna arnalǵan sol synyptaǵy tárbie jumystarynyń mindetteri negizinde oqýshylarmen, ata-analarmen, qoǵamdyq uıymdar, jáne pán muǵalimderimen birlese atqaratyn is-áreketterdiń túrimen, ár taraptaǵy atqarylattyń tárbielik sharalar mazmuny jáne formalary tómendegideı bólimderde kórsetiledi.

Apta aralygyn kórsetý

Negizgi bólimder

Tárbielik sharalardyń mazmuny

Formasy men tásili

Merzimi, ýaqyty

Jaýapty adamdar

Ótilgeni týraly belgi

1. Synyp ujymyn uýymdastyry

--	--	--	--

2. Oqýshylardyń ózin-ózi basqarý uýymdary jáne balalardyń birlestikteri men ózara áreketteri

--	--	--	--

3. Pán muǵalimderi jáne mektep ákimshilikterimen baılanys

--	--	--	--

4. Otbasý jáne jurtshylyqpen jumys

--	--	--	--

5. Jeke oqýshymen jumys

--	--	--	--